

ENERGITILSYNET

Godkendelse af metode for indkøb af frekvensstyrede reserver i Østdanmark og Sverige

Dato: 30.05.2012 • Journalnr.: 4/0720-0305-0712

RESUME Energitilsynet har godkendt Energinet.dk's metode for indkøb af frekvensstyrede reserver i Østdanmark og Sverige med ikrafttrædelse 03.10.2012. Formålet er at skabe et integreret marked for frekvensstyrede reserver i DK2 og SE4.

SEKRETARIATET FOR
ENERGITILSYNET

Carl Jacobsens Vej 35
2500 Valby

Tlf. 4171 5400
post@energitilsynet.dk
www.energitilsynet.dk

RESUMÉ

1. Energitilsynet skal i den foreliggende sag tage stilling til, 1) om et nyt fælles marked for frekvensstyrede reserver i Østdanmark og Sverige er en metode i elforsyningslovens forstand, og 2) om denne metode kan godkendes.
2. Energinet.dk ejer og driver transmissionssystemet for el og naturgas i Danmark. Endvidere er Energinet.dk ansvarlig for at sikre, at der til enhver tid er balance i el-systemet – dvs. at forbrug og produktion altid er i balance.
3. For at kunne sikre balancen, indkøber Energinet.dk systemydelser ved at indgå aftaler med producenter og forbrugere til op- og nedregulering af produktion og forbrug i eller inden det pågældende driftsdøgn.
4. Danmark er opdelt i to såkaldte synkronområder for frekvens. Et synkronområde betyder at der er ens frekvens for vekselstrømsforbindelserne i transmissionssystemet i hele det pågældende område. Østdanmark (øst for Storebælt) tilhører det sammenhængende nordiske synkronområde (Norge, Sverige, Finland og Østdanmark). Vestdanmark (vest for Storebælt) tilhører det Centraleuropæiske synkronområde, som strækker sig fra Skagen til Sicilien.
5. Systemydelser opdeles i hovedgrupper, der adskiller sig ved hvor hurtigt ydelsen skal kunne aktiveres, og hvorledes systemydelsen indkøbes og afregnes.
6. De grundlæggende hovedgrupper af systemydelserne i Østdanmark omfatter frekvensstyrede normaldriftsreserver og frekvensstyrede driftsforstyrrelsesreserver, (tilsammen frekvensreserver) samt manuelle reserver eller regulerkraft.

7. Den anmeldte metode drejer sig alene om frekvensstyrede reserver i Østdanmark.

8. Energinet.dk foreslår at åbne et nyt marked for frekvensstyrede reserver mellem Østdanmark og Sverige. Formålet er at skabe et integreret marked for frekvensstyrede reserver med en samlet set større afsætningsmulighed for markedsaktørerne og en mulighed for Energinet.dk til at indkøbe frekvensstyrede reserver sammen med den svenske systemansvarlige; Svenska Kraftnät. Et fælles marked for indkøb af frekvensstyrede reserver i Østdanmark og Sverige er et led i udmøntningen af Energinet.dk's strategi for systemydelse. Energinet.dk's strategi for systemydelse blev udarbejdet på opfordring fra Energitilsynet og offentliggjort den 25. maj 2011.

9. *Fysisk* betyder metoden ikke nogen ændringer af udvekslingen af reserver indenfor det nordiske synkronområde i forhold til den nuværende ordning med adskilte auktioner. Men metoden indebærer, at *prisdannelsen* i forholdet mellem markedsaktørernes daglige udbud og den svenske og danske systemansvarlige virksomheds daglige efterspørgsel efter reserver sker på et fælles marked frem for to adskilte.

10. Fra og med den 1. april 2011 har den svenske systemansvarlige Svenska Kraftnät ændret sin metode for indkøb af frekvensydelse og indkøber nu de samme to produkter af frekvensstyrede reserver, som Energinet.dk køber i Østdanmark. Derfor er der i dag basis for et fælles indkøb. På trods af, at der er tale om de samme produkter er der stadig forskelle på markedsdesignet mellem de to lande.

11. I udgangspunktet er det svenske marked for frekvensstyrede reserver 10 gange større end det østdanske. Fremadrettet bliver udgangspunktet for harmoniseringen, at den svenske indkøbsmodel vil danne markedsgrundlaget.

12. Energinet.dk vil efter forslaget fortsat varetage kontakten til de danske aktører, herunder modtage bud fra aktørerne, videresende bud til den fælles auktion, formidle resultatet af auktionerne og forestå afregningen af danske aktører.

13. En metode kan variere, men kan betegnes som principper, modeller eller parametre, som har betydning for bl.a. markedsadgang og tilvejebringelse af balanceringsydelse. Energitilsynet skal godkende metoder inden ikrafttræden. Formålet hermed er at sikre, at metoderne er i overensstemmelse med lovens bestemmelser.

14. På grundlag af Energinet.dk's oplysninger i anmeldelsen vurderer Sekretariatet, at etableringen af et fælles marked for frekvensstyrede reserver i Østdanmark og Sverige er en metode i elforsyningslovens forstand, idet metoden regulerer adgangen til det Østdanske marked for frekvensydelse. Energitilsynet skal således i denne sag tage stilling til, om de foreslåede ændringer for markedsaktørerne kan metodegodkendes.

15. Overordnet set finder Sekretariatet, at etableringen af et fælles marked for frekvensstyrede reserver i Østdanmark og Sverige er en forbedring af det nuværende marked for frekvensstyrede reserver i Østdanmark.

16. Sekretariatet vurderer, at de tre vigtigste fordele ved gennemførelsen af et fælles marked er følgende:

- Den danske efterspørgsel efter frekvensstyrede reserver er relativt begrænset, og bliver af markedsaktørerne fremhævet som en barriere for et effektivt marked. Dannelsen af et fælles marked vil give danske aktører afsætningsmuligheder i Sverige.
- Et større og mere likvidt marked vil skærpe konkurrencen og derigennem bidrage til en bedre samlet udnyttelse af de tilgængelige ressourcer og sikre en samfundsøkonomisk gevinst.
- Integrationen af de to markeder vil medvirke til at sikre Energinet.dk en mere effektiv drift til gavn for de danske elforbrugere.

17. Dertil kommer, at harmoniseringen mellem Østdanmark og Sverige kan betragtes som en forløber for etablering af et indre marked for energi i EU i 2014. Som en del af dette mål har EU blandt andet behov for åbne og konkurrenceprægede energimarkeder med integrerede infrastrukturer. Energinet.dk's forslag om et fælles marked for frekvensstyrede reserver i Østdanmark og Sverige er præget af ovennævnte mål.

18. Det forhold, at markedsaktørerne kun har mulighed for at indgive bud, der indeholder lige store op- og nedregulerings bud (symmetriske bud) i indførelsen af fase 1 til det fælles marked, kan have en indskrænkende effekt på de østdanske aktører. Nogle østdanske aktører har meddelt, at en overvægt af nedreguleringsbud, som ikke matches af en tilsvarende mængde opreguleringsbud, kan give anledning til bekymring.

19. Sekretariatet vurderer imidlertid, at den midlertidige ophævelse af muligheden for afgivelse af asymmetriske bud ikke er diskriminerende i elforsyningslovens forstand. Det skyldes for det første, at de nye regler er ens for alle aktører og bygger på objektivitet. For det andet kan det forhold, at en metodeændring ikke berører alle aktører ens ikke i sig selv betegnes som diskrimination. Endvidere kan det fremhæves, at alle aktører fortsat har mulighed for gennem porteføljestyring at indgive bud på den fælles auktion, og kan således ikke betegnes som værende ekskluderede fra muligheden for at afgive bud som følge af de harmoniserede regler.

20. Sekretariatet vurderer endvidere, at en eventuel begrænsning i markedsadgangen i fase 1 bør vejes op mod en forbedring af el-markedet i tråd med de overordnede formål om samfundsøkonomi, forsynings sikkerhed og fremme af konkurrencen på længere sigt. En del af det konkurrencefremmende element vil bestå i at danske producenter får mulighed for at give symmetriske bud i de svenske prisområder.

21. Energinet.dk ønskede oprindeligt at tage det nye markedsdesign for frekvensstyrede reserver i Østdanmark i brug allerede den 5. juni 2012, da sommerens svenske, traditionelt lave vandkraftpriser ville kunne indebære besparelser for Energinet.dk og komme de danske elforbrugere til gode allerede i 2012.

22. Sekretariatet har indhentet bemærkninger fra markedsaktørerne til brug for yderligere belysning af sagen, herunder navnlig eventuelle negative driftsmæssige eller økonomiske konsekvenser for aktørerne ved implementering af metoden. I forbindelse hermed gav flere markedsaktører og brancheorganisationen Dansk Energi udtryk for bekymring over en hurtig implementering af et fælles marked, da det ikke ville give den fornødne tid til omstilling af selskabernes interne IT systemer og processer til de nye auktionsregler.

23. Endvidere har Energinet.dk den 8. maj 2012 meddelt, at selskabet ønsker at udsætte startdatoen af det fælles marked indtil den 5. september 2012 på grund af omstilling i IT systemerne til kommunikation mellem Energinet.dk og den svenske TSO Svenska Kraftnät.

24. Sekretariatet vurderer, at der ved indførelse af en ny metode skal tages hensyn til, at markedsaktørerne har den fornødne tid til nødvendige omstillinger i IT systemer og processer. På den baggrund vurderer sekretariatet, at implementeringen af det fælles marked ikke bør ske før den første uge i oktober 2012. Såfremt Energinet.dk og Svenska Kraftnät i perioden frem til oktober 2012 må varsle nye forsinkelser i forhold til en lanceringsdato den første uge i oktober, skal der gives en frist for markedsaktørerne på yderligere 3 måneder målt fra varslingsdatoen.

25. Energinet.dk skal sørge for både en effektiv drift samt en åben og lige adgang til nettene. Ligeledes skal der tages hensyn til forsyningssikkerhed, samfundsøkonomi, miljø og forbrugerbeskyttelse, herunder sikre en effektiv anvendelse af økonomiske ressourcer og skabe konkurrence på markedet.

26. Vurderet ud fra de oplysninger, som Energinet.dk er fremkommet med i forbindelse med anmeldelsen og med de ovenfor nævnte ændringer med hensyn til dato for implementering, er det Sekretariatets vurdering, at metoden er i overensstemmelse med kravet om rimelighed, objektivitet og ikke-diskrimination.

27. Energinet.dk bør imidlertid pålægges en forpligtelse til at gennemføre en evaluering af om etableringen af et fælles marked for frekvensydelse har levet op til de overordnede formål, herunder (1) øgede afsætningsmuligheder for markedsaktørerne, (2) samfundsøkonomiske gevinst som følge af skærpet konkurrence og (3) opnåelse af en mere effektiv drift af Energinet.dk. Endvidere skal Energinet.dk i samarbejde med Svenska Kraftnät gennemføre en analyse af muligheden for indførelse af asymmetriske bud i det fælles dansk-svenske marked for frekvensydelse og opstille en implementeringsplan herfor. Evalueringen og analysen skal sendes til Energitilsynet senest 1 år efter at metoden er trådt i kraft.

AFGØRELSE

28. På baggrund af vedlagte sagsfremstilling og vurdering godkender Energitilsynet følgende:

- Energinet.dk's overordnede metode "Fælles marked for indkøb af frekvensstyrede reserver i Østdanmark og Sverige", jf. § 73 a i Elforsyningsloven jf. LBK nr. 279 af 21/03/2012 (herefter EFL) til ikrafttrædelse den 3. oktober 2012.

29. Energitilsynet vil i den forbindelse lægge til grund, at Energinet.dk:

- Såfremt der varsles forsinkelser i implementeringen af metoden giver markedsaktørerne en frist på 3 måneder til omstilling af interne systemer og processer målt fra varslingsdatoen.
- Ved udgangen af 2012 skal have implementeret den svenske afregningsmodel for energi i den ordinære, danske afregning, i forbindelse med Energinet.dk's køb af reserver hos Svenska Kraftnät.
- Senest 1 år efter ikrafttrædelse af metoden gennemfører en evaluering af om etableringen af et fælles marked for frekvensydelse har levet op til de overordnede formål, herunder (1) øgede afsætningsmuligheder for markedsaktørerne, (2) samfundsøkonomiske gevinst som følge af skærpet konkurrence og (3) opnåelse af en mere effektiv drift af Energinet.dk. Endvidere skal Energinet.dk i samarbejde med Svenska Kraftnät gennemføre en analyse af muligheden for indførelse af asymmetriske bud i det fælles dansk-svenske marked for frekvensydelse og opstille en implementeringsplan herfor. Evalueringen og analysen skal sendes til Energitilsynet.

SAGSFREMSTILLING

INDLEDNING

30. Energinet.dk ejer og driver transmissionssystemet for el og naturgas i Danmark. Energinet.dk har det overordnede ansvar for den danske transmission af el og gas, ligesom selskabet har systemansvaret samt ansvar for forsyningsikkerheden. Energinet.dk er en selvstændig offentlig virksomhed ejet af den danske stat ved Klima-, Energi- og Bygningsministeriet.

31. Energinet.dk er som ansvarlig for forsyningsikkerheden afhængig af klare målsætninger inden for systemydelse. For at tydeliggøre, hvordan disse målsætninger skal opnås, har Energinet.dk den 25. maj 2011 lagt en strategi for systemydelse for perioden 2011 - 2015.[1]. Hovedelementet i strategien for systemydelse er at opnå adgang til de nødvendige reguleringsressourcer ved større markeder, hvor der er en effektiv og fair konkurrence og som samtidig sikrer danske leverandører større afsætningsmuligheder. Strategien tager hensyn til den igangværende internationalisering af energimarkederne og kan forenes med EU's mål for et fælles marked for energi i 2014.

32. De overordnede målsætninger i strategien er bl.a. fælles markeder for frekvensstyrede reserver inden for synkron-områderne.[2] Konkret er målsætningen at blive en del af det fælles tyske samarbejde om indkøb af primær reserve, og at de østdanske frekvensstyrede reserver indkøbes på et fælles marked for svenske og danske aktører.

33. Energinet.dk har på den baggrund den 8. marts 2012 anmeldt en ny metode for samlet indkøb af reserveydelser i Østdanmark og Sverige – som konkret udmontes i et ”Fælles marked for indkøb af frekvensstyrede reserver i Østdanmark og Sverige” til Energitilsynet.

34. Energitilsynet skal i medfør af Elforsyningsloven godkende metoder for fastsættelse af priser og vilkår, inden priser og vilkår kan træde i kraft. Formålet hermed er at sikre, at metoden er i overensstemmelse med loven. Dette notat behandler Energinet.dk's metode for et ”Fælles marked for indkøb af frekvensstyrede reserver i Østdanmark og Sverige”. Notatet er inddelt som følger:

- System og aktører
- Beslutning om fælles indkøb af frekvensstyrede reserver i Østdanmark og Sverige
- Markedsmæssige rammer for frekvensydelser i Østdanmark
- Metoden – Fælles marked for indkøb af frekvensstyrede reserver i Østdanmark og Sverige
- Energinet.dk's kommunikation og proces
- Lovgrundlag
- Vurdering

SYSTEM OG AKTØRER

35. I el-systemet skal der altid være balance mellem elproduktion og elforbrug. Ændringer i forbruget og forstyrrelser på produktionsanlæg samt f.eks. produktionsudfald påvirker balancen i systemet.

36. Balance mellem produktion og forbrug opretholdes i vekselstrømsforbindelse ved 50 Hertz (Hz). Ændringer i frekvensen udtrykker ubalance mellem produktion og forbrug. Pludselige ændringer i frekvensen kan gøre eltransmissionssystemet ustabil og i yderste konsekvens få det til at bryde sammen.

37. Danmark indgår i 2 adskilte synkrone vekselstrømsområder. Østdanmark (øst for Storebælt) indgår i det nordiske synkronområde (Norge Sverige, Finland og Østdanmark). Østdanmark er en del af det nordiske synkronsystem som en følge af, at Østdanmark er koblet ved hjælp af 4 vekselstrømsforbindelser til Sverige i Øresundsforbindelsen. Vestdanmark (vest for Storebælt) indgår i det Centraleuropæiske synkronområde, som omfatter alle kontinentaleuropæiske lande på nær Albanien. Vestdanmark er en del af det Centraleuropæiske synkronsystem som følge af at Jylland er forbundet med Tyskland via vekselstrømsforbindelser.

38. Energinet.dk har således et ben i to lejre. Dels indgår Vestdanmark i det kontinentaleuropæiske driftssamarbejde mellem de systemansvarlige virksomheder UCTE, og dels indgår Østdanmark i det nordiske driftssamarbejde om at opretholde en frekvens på 50 Hz. Opdelingen betyder blandt andet, at der ikke er et ”naturligt” harmoniseret marked for frekvensydelser mellem Øst og Vestdanmark. Energinet.dk's regler for indkøb af frekvensydelser vil som følge heraf variere internt i Danmark mellem øst og vest.

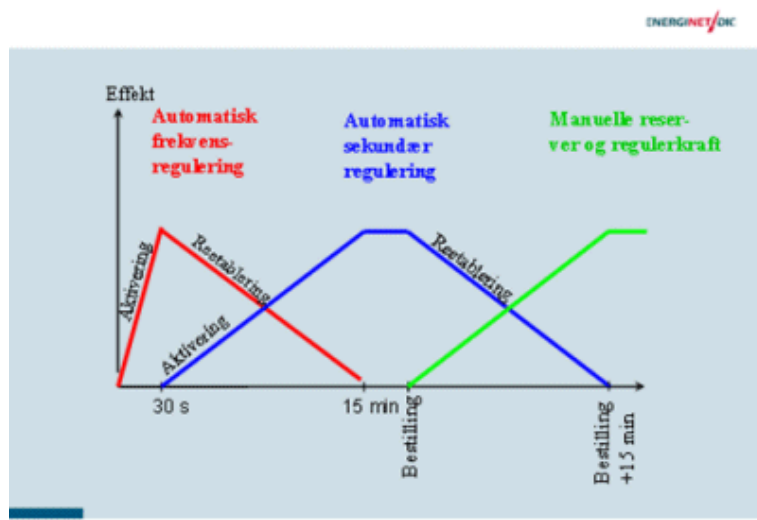
39. Det nordiske og det kontinentaleuropæiske vekselstrømssystem er herudover forbundet af jævnstrømsforbindelser over Østersøen, Kattegat, Skagerrak og Storebælt samt en jævnstrømsforbindelse fra Norge til Holland.

40. Energinet.dk har ansvaret for balancen i det overordnede elsystem og for at dække opståede ubalancer indkøber Energinet.dk systemydelser ved at indgå aftaler med producenter og forbrugere til op- og nedregulering af produktion og/eller forbrug. Systemydelser opdeles i hovedgrupper, der adskiller sig ved hvor hurtigt ydelsen skal kunne aktiveres og hvor hurtigt ydelsen skal være fuldt ud aktiveret, om systemydelser reagerer automatisk på et signal i systemet, hvorledes systemydelser indkøbes og afregnes, og om systemydelser (eller reserven) indkøbes manuelt af Energinet.dk i regulerkraftmarkedet.

41. Systemydelserne i Vestdanmark følger kategoriseringen i Centraleuropa og betegnes: Primær, sekundær (LFC reserve - Load Frequency Control), tertiære reserver samt regulerkraft. I Østdanmark betegnes systemydelserne: frekvensstyrede normaldriftsreserver (FNR), frekvensstyrede driftsforstyrrelsesreserver (FDR), manuelle reserver og regulerkraft. Herudover er der særlige ydelser i begge landsdele benævnt kortslutningseffekt; reaktive reserver og spændingsregulering.

42. Den foreliggende sag handler alene om indkøb af frekvensstyrede reserver i Østdanmark, jf. figur 1 nedenfor.

FIGUR 1: ENERGINET.DK'S INDKØB AF FREKVENSRER I ØSTDANMARK

Kilde: Energinet.dk

43. Mindre udsving i den normale drift sørger Energinet.dk for at balancere ved at købe op- eller nedregulering på regulerkraftmarkedet. For at kunne håndtere større ubalancer pga. fx produktionsudfald af det største produktionsanlæg eller en udenlandsforbindelse, har Energinet.dk indgået såkaldte reserveaftaler på reserve markedet. Disse aftaler indebærer, at aktører får en rådighedsbetaling for at stå til rådighed og for altid at lægge bud ind på regulerkraftmarkedet. Reserveaftalerne skal sikre, at der altid er nok reserver til rådighed på regulerkraftmarkedet til at kunne dække større udfald.

44. El-markedet består af forskellige aktører, jf. boks. 1:

BOKS 1: AKTØRER PÅ EL-MARKEDET

Producenten producerer el og sælger denne inden driftstimen til Nord Pool eller direkte til en leverandør (bilateralt).

El-leverandør (el-handleren) køber el fra producenten, Nord Pool eller fra en anden leverandør, og sælger den videre til slutkunden.

Slutkunden forbruger el, som er købt hos leverandøren.

Balanceansvarlig aktør er økonomisk ansvarlig for ubalancer i forbrug, produktion eller handel, og har indgået aftale herom i Energinet.dk.

BESLUTNING OM FÆLLES INDKØB AF FREKVENNSTYREDE RESERVER I ØST-DANMARK OG SVERIGE

45. Energinet.dk har den 25. maj 2011 offentliggjort en strategi for systemydelse. Dette gjorde Energinet.dk på baggrund af Energitilsynets opfordring i forbindelse med afgørelsen om reservation i Storebæltsforbindelsen i 2011, således at markedsaktører og andre interessenter kan træffe deres afgørelser på et oplyst grundlag, ligesom aktørerne i højere grad inddrages i konkretiseringen af strategien.

46. Et af strategiens hovedelementer er at opnå adgang til de nødvendige reguleringsressourcer via større markeder, hvor der er en effektiv og fair konkurrence og som samtidig sikrer danske leverandører større afsætningsmuligheder. Internationalisering af systemydelse er et centralt element til at indfri Energinet.dk's målsætninger. Forslaget om at skabe et fælles marked med Sverige skal ifølge Energinet.dk ses som led i udmøntningen af Energinet.dk's strategi for systemydelse.

47. Energinet.dk oplyser, at der er tre vigtige argumenter for indførelsen af et fælles marked:

- Den danske efterspørgsel efter frekvensstyrede reserver er relativt begrænset, og det lille volumen bliver af markedsaktørerne fremhævet som en barriere for et effektivt marked. Den svenske efterspørgsel er ca. 10 gange større end den danske, og dannelsen af et fælles marked vil give danske aktører afsætningsmuligheder i Sverige.
- Et stort, likvidt marked vil skærpe konkurrencen og derigennem bidrage til en bedre samlet udnyttelse af de tilgængelige ressourcer og sikre en samfundsøkonomisk gevinst.
- Priserne i det svenske marked for frekvensstyrede reserver er p.t. betydeligt lavere end priserne i det østdanske marked, og integrationen af de to markeder vil dermed medvirke til at sikre Energinet.dk en mere effektiv drift til gavn for de danske elforbrugere.

MARKEDSMÆSSIGE RAMMER FOR FREKVENSYDELSER I ØSTDANMARK

48. Det nuværende, danske marked for indkøb af frekvensstyrede normaldriftsreserver og frekvensstyrede driftsforstyrrelsesreserve blev etableret i september 2009.

49. Ved frekvensafvigelser sikrer den frekvensstyrede normaldriftsreserve, at balancen mellem produktion og forbrug genskabes, så frekvensen holdes tæt på 50 Hz. Frekvensstyret normaldriftsreserve er en automatisk regulering leveret af produktions- eller forbrugsenheder, der via reguleringsudstyr reagerer på nettets frekvensafvigelser, og udbydes som opreguleringsreserve hhv. en nedreguleringsreserve. Normal-driftsreserven skal være fuldt aktiveret ved en frekvensafvigelse på +/- 100 mHz i forhold til referencefrekvensen på 50Hz. Reserven skal som minimum leveres lineært, og den skal være fuldt aktiveret efter 150 sekunder. Reguleringen skal kunne opretholdes kontinuerligt.

50. Levering af frekvensstyret normaldriftsreserve varetages i fællesskab af alle systemansvarlige inden for det nordiske synkronområde. Den samlede mængde i ENTSO-E RG Nordic[3] er 600 MW, hvoraf Energinet.dk er forpligtet til at levere en forholdsmæssig andel. Efter at have offentliggjort sit behov på selskabets hjemmeside indkøber Energinet.dk den frekvensstyrede normaldriftsreserve gennem daglige auktioner. I 2011 var Energinet.dk's andel af FNR på +/-23 MW.

51. Ved større driftsforstyrrelser er frekvensstyret driftsforstyrrelsesreserve en hurtig reserve, som er med til at regulere frekvensen ved store frekvensfald som følge af udfald af store produktionsenheder eller linjer. Denne automatiske opreguleringsreserve leveres af produktions- eller forbrugsanlæg, der via reguleringsudstyr reagerer på systemets frekvens. Reserven aktiveres automatisk ved frekvensdyk under 49,9 Hz og skal være fuldt reguleret ved 49,5 Hz. Mindst 50 % af reserven skal være opreguleret efter 5 sekunder og reserven skal være fuldt aktiveret efter 30 sekunder. Reserven er aktiv, indtil der igen er skabt balance, eller indtil den manuelle reserve overtager effektleverancen. I 2011 var Energinet.dk's indkøbte mængder af FDR på +2 MW.

52. De frekvensstyrede driftsforstyrrelsesreserver indkøbes i dag via Konti Skanforbindelsen (75 MW), Kontek-forbindelsen (50 MW) og Storebælts-forbindelsen (10 MW).

METODEN – FÆLLES MARKED FOR INDKØB AF FREKVENSSTYREDE RESERVER I ØSTDANMARK OG SVERIGE

53. Fra og med 1. april 2011 har Svenska Kraftnät indkøbt de samme frekvensstyrede reserver som Energinet.dk køber i Østdanmark, nemlig frekvensstyrede normaldriftsreserver (FNR) og frekvensstyrede driftsforstyrrelsesreserver (FDR). Svenska Kraftnät er den svenske pendant til Energinet.dk. I og med at de tekniske specifikationer for de frekvensstyrede reserver nu er ens og i overensstemmelse med kravene i den nordiske systemdriftsaftale, er der skabt basis for et fælles indkøb.

54. Fysisk betyder metoden ikke nogen ændringer af udvekslingen af reserver indenfor det nordiske synkronområde i forhold til den nuværende ordning med adskilte auktioner. Men metoden indebærer, at prisdannelsen i forholdet mellem markedsaktørernes daglige udbud og den svenske og danske systemansvarlige virksomheds daglige efterspørgsel efter reserver sker på et fælles marked frem for to adskilte.

På markedssiden er der forskelle og det er den svenske indkøbsmodel, som fremadrettet vil danne grundlag efter integrationen af de to markeder. De væsentligste forskelle er gengivet i nedenstående tabel 1.

TABEL 1: NUVÆRENDE MARKEDSDESIGN VED INDKØB AF FREKVENSSTYREDE RESERVER I HENHOLDSVIS ØSTDANMARK OG SVERIGE.

	Østdanmark	Sverige
Indkøbte mængder	+/- 23 MW (FNR) + 2 MW (FDR)	+/- 230 MW (FNR) + 410 MW (FDR)
Fremskaffelse*)	Hele behovet købes D-1 kl. 15	Ca. 80% købes D-2, kl. 15 Ca. 20% købes D-1, kl. 20[4]
Budtyper	Fast 4-timers blokke	Timebud og blokbud, som aktøren selv definerer længden af
Produktegenskaber	FNR op- og nedregulering købes som adskilte produkter	FNR op- og nedregulering købes som ét produkt
Energiafregning	Aktiveret energi afregnes som ubalancer	Aktiveret energi afregnes til regulerkraftpris
Prisfastsættelse	Marginalprisafregning	Pay-as-bid
Offentliggørelse af prisinformation	Offentliggørelse af købte mængder og marginalpris	Ingen offentlig prisinformation

Kilde: Energinet.dk

Note *): D-1 og D-2 betyder køb henholdsvis et og døgn frem i tiden.

55. Da det er den svenske indkøbsmodel, som fremadrettet vil danne grundlag efter integrationen af de to markeder, er det af stor betydning at kigge nærmere på de ændringer, den danske markedsdesign skal gennemgå. Energitsynet vil i følgende afsnit forklare hvordan det nuværende markedsdesign i Østdanmark ser ud, hvilke ændringer et fælles marked for frekvensstyrede reserver i Østdanmark og Sverige kræver og hvordan de østdanske aktører vil blive berørt.

MARKEDETS STØRRELSE

56. I 2011 var de indkøbte mængder af FNR og FDR i Østdanmark på hhv. +/- 23 MW og +2 MW. Fremover vil disse mængder indgå i et fælles marked med Sverige hvor de indkøbte mængder har været på +/- 230 MW FNR og + 410 MW FDR. Det betyder at, indledningsvis bliver det nye marked på +/- 253 MG FNR og henholdsvis + 412 MW FDR. Det vil sige et relativt større marked end det marked, de østdanske aktører hidtil har deltaget i. Både er der tale om større mængder af frekvensstyrede reserver, en del flere aktører og dermed øget konkurrence.

AUKTIONER

57. I dag køber Energinet.dk FNR og FDR på daglige day-ahead (et døgn frem i tiden) auktioner, såkaldte D-1 auktioner der finder sted kl. 15:00. I Sverige bliver der holdt to auktioner. En D-1 auktion kl. 20:00 og en auktion to døgn frem i tiden, såkaldt D-2 auktion der finder sted kl. 15:00. Danske aktører vil derfor fremover have flere mulig-heder at vælge i mellem ved salg af FNR og FDR, da der bliver holdt to auktioner i stedet for en, hvor den danske efterspørgsel vil lægges oveni den svenske efterspørgsel. De danske aktører vil ved dette markedsdesign skulle tilpasse sig efter, at D-1 fremover bliver holdt kl. 20:00 og ikke 15:00. Den nuværende D-1 auktion i Østdanmark over FNR og FDR foreslås nedlagt.

BUDTYPER

58. På nuværende tidspunkt er auktionsdøgnet opdelt i seks lige store blokke på hver fire timer. F.eks. vil blok 1 gå fra kl. 00:00 – 04:00 og blok 2 fra kl. 04:00 – 08:00 osv. I Sverige foregår indkøb af FNR og FDR i en kombination af timebud og blokbud. De svenske blokbud afviger dog fra de danske, da de svenske aktører selv kan bestemme starttidspunktet og længden af blokken. Markedsdesignet for det nye fælles marked vil give danske aktører mere fleksibilitet da de danske aktører udover 4-timers blokbud også vil have mulighed for at vælge timebud. Herudover vil Energinet.dk og Svenska Kraftnät efter det oplyste give mulighed for at byde efter individuelle blokbud[5] - hvis danske aktører ytrer ønske herom.

PRODUKTEGENSKABER

59. I Østdanmark handles FNR som adskilte produkter. Det vil sige, at danske aktører p.t. har mulighed for at angive bud i form af henholdsvis opregulering og nedregulering. Således opererer det danske marked med asymmetriske bud. Imidlertid opererer det svenske marked med symmetriske bud. Det betyder, at op- og nedregulering i Sverige købes som ét produkt. For østdanske aktører, som kun deltager i markedet med henholdsvis opreguleringsbud eller nedreguleringsbud, bliver aktørernes adgang til reservemarkedet ændret, da det nye markedsdesign kun giver mulighed for symmetriske bud. Det betyder, at aktørernes mulighed for salg af frekvensstyrede reserver i visse situationer begrænses. Metoden har derfor betydning for adgangsvilkårene – nærmere betegnet adgang til salg af frekvensstyrede reserver. Aktørernes mulighed for at komme af med deres produkter er grundlæggende for aktørers adgang til markedet.

60. Udgangssituationen i Østdanmark er, at der er en overvægt af nedreguleringsbud. Denne overvægt af nedreguleringsbud hidrører primært fra varmeproducenter, der anvender de såkaldte elkedler til produktion af varme. Med mindre de balanceansvarlige aktører finder opreguleringsbud, der i størrelse matcher nedreguleringsbuddene, vil en del af varmeproducenter med de såkaldte elkedler få det vanskeligt i det nye marked.

61. Der er ikke tale om, at elkedlerne teknisk afskæres fra at deltage i markedet, idet elkedlerne i sig selv kan levere en symmetrisk ydelse. Dette nødvendiggør, at elkedlerne kører ved halv kraft, og da denne kørselsform er forbundet med et stort elforbrug, forudsætter det meget lave spotpriser for at elkedlerne kan levere det symmetriske produkt på konkurrencedygtig vis.

62. De berørte aktører kan endvidere opnå en alternativ indtjening ved at deltage med nedregulering i det normale regulerkraftmarked.

63. Endelig oplyser Energinet.dk, at man i forhandlingerne med Svenska Kraftnät har opnået enighed om, at der skal kunne håndteres symmetriske og asymmetriske bud i samme auktion i en fase 3, som har deadline i slutningen af 2013.

ENERGIAFREGNING

64. I Østdanmark modtager alle accepterede bud for opregulering (FNR) en rådighedsbetaling svarende til prisen for det dyreste, accepterede bud for opregulering. Det samme gælder for nedregulering. Denne form for prissætning kaldes for marginalprisaufregning. Der foretages ingen opgørelse og afregning af leverede energimængder fra FNR. Leverancer af energi fra FNR afregnes som almindelige ubalancer. I Sverige modtager aktørerne en betaling for de accepterede bud svarende til deres tilbudspris (pay-as-bid). Leverancer af energi fra FNR opgøres og afregnes i Sverige til regulerkraftpris. For at stille danske aktører lige med svenske aktører, hvad angår energiafregningen, vil danske leverandører af FNR få den aktiverede energi afregnet som ubalancer, det vil sige efter de af Energinet.dk fastsatte gebyrer for ubalance som tilfældet er i dag samt med en efterregulering, der sikrer ens afregningsprincipper for svenske og danske aktører.

65. Den forenklede energiafregning ser ud som følger:

- FNR-aktivering ved opregulering: $\text{Energimængde ved FNR-aktivering} \times (\text{Opreguleringspris} - \text{nedreguleringspris})$ – giver altid en betaling til aktøren.
- FNR-aktivering ved nedregulering: $\text{Energimængde ved FNR-aktivering} \times (\text{Nedreguleringspris} - \text{opreguleringspris})$ – giver altid en betaling til aktøren.

66. På baggrund af korrektionen stilles danske aktører lige med svenske. Hensigten er, at den svenske energiafregningsmodel indbygges i den ordinære, danske afregning i en fase 2, som forventes påbegyndt i efteråret 2012.

OFFENTLIGGØRELSE AF PRISINFORMATION

67. I Østdanmark offentliggøres marginalpriser pr. time på Energinet.dk's hjemmeside.^[6] Imidlertid får aktørerne i Sverige alene besked om, hvilke bud, der er antaget, men ingen offentlig prisinformation. Priserne fra auktionerne offentliggøres på Energinet.dk's hjemmeside umiddelbart efter, at auktionerne er kørt.

TIDSRIST

68. Forslaget opererer med såkaldt TSO-TSO handel forstået på den måde, at Energinet.dk fortsat vil varetage kontakten til de danske aktører, herunder modtage bud fra aktørerne, videresende bud til den fælles auktion, formidle resultatet af auktionerne og forestå afregningen af de danske aktører.

69. Idriftsættelse af det fælles marked var oprindeligt foreslået den 5. juni 2012, hvilket ikke ville give danske markedsaktører den fornødne tid til it-tilpasninger. Derfor har Energinet.dk bebudet at ville sørge for de nødvendige omformateringer af bud mv. sådan at de danske aktører ikke behøver at ændre i deres it-systemer af denne årsag.

70. Energinet.dk har senere (den 8. maj 2012) meddelt, at de nødvendige tilpasninger af IT systemerne hos Energinet.dk og Svenska Kraftnät ikke vil kunne implementeres i tide, hvorfor lanceringen er foreslået udsat til den 5. september 2012.

71. Energinet.dk har fremhævet, at der ikke skal reserveres kapacitet på Øresundsforbindelsen ved etableringen af markedet.

ENERGINET.DK'S KOMMUNIKATION OG PROCES

72. Energinet.dk's anmeldelse af metode for fælles indkøb af frekvensstyrede systemydelser i Østdanmark og Sverige er et led i udmøntningen af Energinet.dk's strategi for systemydelser som blev udarbejdet sammen med berørte markedsaktører og offentliggjort den 25. maj 2011.

73. Energinet.dk har indledningsvis drøftet forslaget med de aktører, der i dag er aktive som leverandører af FNR og FDR. Det viste sig, at aktørerne gennemgående er tilfredse med, at markedet åbnes mod Sverige.

74. Aktørerne lægger stor vægt på, at konkurrencen foregår på lige vilkår, herunder i særdeleshed, at den leverede energi afregnes efter samme princip. I den forbindelse er det accepteret, at ligestillingen i en overgangsperiode søges opnået via en forenklet efterkorrektions af danske leverandører.

75. Aktørerne har dog oplyst, at de lave svenske priser i kombination med symmetriske bud giver en vis bekymring for, at en stor del af de danske bud ikke kan klare sig i konkurrencen og dermed helt bortfalder. Ved drøftelserne har Energinet.dk nævnt, at der er planer om at få asymmetriske bud ind side om side med symmetriske bud.

76. Ved siden af Energinet.dk's anmeldelse af metode for fælles indkøb af frekvensstyrede systemydelser i Østdanmark og Sverige har selskabet foretaget individuelle høringer af de seks nuværende leverandører for FNR og FDR i Østdanmark.

77. I nedenstående tabel 2 er givet overblik over aktørernes reaktioner i relation til forslagets hovedelementer. Tabellen gør brug af følgende signaturer:

Positiv	+
Delvis positiv	(+)
Neutral/Ingen bemærkninger	0
Delvis negativ	(-)
Negativ	-

TABEL 2: AKTØRERNES VURDERING AF DE FORSKELLIGE DESIGNELEMENTER.

Emne	Dong Energy	Nordjysk Elhandel	Energi Danmark	Markedskraft	E.ON Danmark	Vattenfall
Markedets Størrelse	+	0	(-)	0	0	0
Kommunikationsvejen	+	+	+	+	+	+
Timing af auktioner	(-)	+	-	+	-	(+)
Budtyper og størrelse	-	+	(+)	+	(+)	+
Produktegenskaber	+	-	-	-	-	+
Prisfastsættelse	0	0	(-)	(+)	(-)	-
Valuta	0	0	0	(-)	-	(-)
Tilbagemelding	(+)	(-)	-	+	0	+
Prisinformation	+	+	+	+	+	+
Energiforbrug ^[7]	-	-	-	-	-	-
Tideplan	(-)	0	-	0	-	0

Kilde: Energinet.dk og markedsaktører

MARKEDETS STØRRELSE

78. Dong Energy anser en åbning af markedet mod Sverige som et klart fremskridt, som kan sikre samfundsmæssige gevinster. Dong Energy forventer at være konkurrencedygtige i vinterhalvåret, hvor der er billige reguleringsmuligheder til rådighed i Danmark, mens vandkraften i Sverige formentlig vil være den mest effektive reguleringsmulighed i sommerhalvåret.

79. Energi Danmark finder ikke, at konkurrencesituationen er helt lige i udgangssituationen, idet svenske producenter deltager fra forskellige prisområder (forskellige alternativomkostninger), og der er forskelle i afgiftsstrukturen mellem Danmark og Sverige.

TIMING AF AUKTIONER

80. Dong Energy, Energi Danmark, E.ON Danmark og Vattenfall finder, at en auktion to døgn før driftsdøgnet (D-2) er forbundet med stor usikkerhed omkring spotpriser mv. og derfor vil nødvendiggøre et risikotillæg til prisen.

DONG Energy konstaterer desuden, at der p.t. ikke stilles fx forbrugsprognoser til rådighed 2 dage forud for driftsdøgnet for DK2, hvilket således yderligere stiller danske aktører ringere. Herudover mener Energi Danmark og E.ON Danmark, at day-ahead (D-1) auktionen kl. 20:00 ligger for sent, hvilket vil vanskeliggøre tilrettelæggelse af produktionen.

81. Nordjysk Elhandel og Markedskraft har ingen problemer med auktionstidspunkterne og konstaterer, at det giver større fleksibilitet med én auktion før spotmarkedet lukker og en anden auktion efter spotmarkedet er lukket.

PRODUKTEGENSKABER

82. Dong Energy og Vattenfall finder, at symmetriske bud passer fint til omkostningsstrukturen hos centrale værker og vil gøre det muligt at levere mere konkurrencedygtige bud. De to aktører forventer ikke at ville gøre brug af asymmetriske bud selv om der blev åbnet mulighed for sådanne bud på et tidspunkt.

83. De øvrige aktører konstaterer, at bortfald af asymmetriske bud medfører, at en del af udbuddet skæres fra. E.ON Danmark mener, at Energinet.dk bør kombinere op- og nedreguleringsbud i en overgangsperiode, og i øvrigt bør arbejde for mere differen-tierede produkter. Energi Danmark og Markedskraft ønsker præciseret, hvornår det vil være muligt at håndtere asymmetriske bud i den fælles dansk/svenske auktion.

PRISFASTSÆTTELSE

84. Energi Danmark og E.ON Danmark anser overgangen fra marginalprisafregning til pay-as-bid som et tilbageskridt, der nødvendiggør større overvågning/råd-givningsindsats. Vattenfall indtager samme holdning og mener, at Energinet.dk bør arbejde for at få prisfastsættelsesprincippet ændret. Vattenfall har igennem længere tid i Sverige forsøgt at ændre princippet, men det er ikke lykkedes.

VALUTA

85. E.ON Danmark ønsker, at TSO'en skal håndtere valutarisikoen således, at aktørerne får betaling i den valuta, som budet er meldt ind i. Markedskraft og Vattenfall mener, at den svenske grundauktion bør forgå i Euro i stedet for SEK sådan at danske og svenske aktører har (samme) valutarisiko.

TILBAGEMELDING TIL AKTØRERNE

86. Dong Energy, Markedskraft og Vattenfall har ingen problemer med en tilbagemelding på sumniveau. Nordjysk Elhandel vil selv forestå "omregningen" fra sumtal til individuelle bud, herunder give E.ON Danmark en detaljeret tilbagemelding.

87. Energi Danmark tilkendegiver, at de ikke vil kunne leve med en tilbagemelding på sumniveau.

ENERGIAFREGNING

88. FNR-aktiveringer i Østdanmark vil blive afregnet som ubalance. I Sverige afregnes FNR-aktiveringer pr. MWh med regulerkraftprisen. Imidlertid vil aktørerne blive stillet ens fra starten af ved en forenklet korrektion af den danske energiafregning. Denne løsning er accepteret af alle aktører.

TIDSPLAN

89. Nordjysk Elhandel og Markedskraft forventer at være klar med budgivningen fra den 5. juni 2012.

90. Dong Energy og Vattenfall vil umiddelbart være klar til D-1 auktionen, men skal have tilrettet planlægningsprocedurer mv. for at kunne deltage i D-2 auktionen. Hertil anfører Dong Energy, at danske aktører bør have en rimelig forberedelsestid inden projektet sættes i gang, idet svenske aktører har bedre systemer til rådighed for indmelding på D-2 auktioner, og alle bør deltage på lige vilkår. Dong Energy anbefaler derfor en startdato i efteråret og anbefaler samtidig, at Energinet.dk begynder at publicere forbrugsprognoser to døgn frem, så de nødvendige informationer til at kunne byde ind på D-2-auktionen stilles til rådighed.

91. Energi Danmark og E.ON Danmark finder den foreslåede tidsplan for uacceptabel. E.ON henviser til manglende bemanning uden for normal arbejdstid, mens Energi Danmark henviser til, at der først skal foretages nødvendige it-tilpasninger mellem Energi Danmark og deres underleverandører.

SEKRETARIATETS INDHENTNING AF INFORMATIONER TIL OPLYSNING AF SAGEN

92. Sekretariatet har gennemført en indhentelse af yderligere oplysninger hos de østdanske markedsaktører for at belyse konsekvenserne for aktørerne (økonomi, proces, IT m.v.) gennem en direkte kontakt samt at få et mere detaljeret indblik i konsekvenserne til brug for vurderingen.

93. Sekretariatet har modtaget svar fra Vattenfall, Dong og Markedskraft. Vattenfall svarer, at selskabet er generelt positivt overfor markedsgørelse, åbenhed og transparens således at der opnås et tillidsforhold mellem ENDK og aktørerne. Den korte tidsfrist tillader dog ikke Vattenfall at bidrage til markedsgørelse. Vattenfall fremhæver at det er indførelsen af symmetrisk budgivning og ændrede auktionsfrister, der giver implementeringsproblemer af tidsmæssig karakter.

94. Dong svarer, at startdatoen for det nye markedsdesign er hasarderet og at det vil tage markedsaktørerne flere måneder at tilpasse sig det nye markedsdesign. Herudover henvises til at svenske aktører har større fleksibilitet i deres budgivning. Sammenfattende bør markedsåbningen først finde sted når den systemansvarlige har sikret sig lige vilkår for aktørerne.

95. Markedskraft svarer, at selskabet ikke har kommentarer til det fremsendte, men henviser til de kommentarer, som allerede er sendt til Energinet.dk i forbindelse med Energinet.dk's høringsrunde.

96. Endvidere har sekretariatet modtaget brev fra brancheorganisationen Dansk Energi, som udtrykker bekymring over den korte frist for implementering og foreslår at vente med introduktionen til efteråret 2012, eller indtil der kan indføres et samlet marked med mulighed for afgivelse af asymmetriske bud.

LOVGRUNDLAG

Lov om Energinet.dk[8]

97. Det følger af § 2, stk. 2, at
"Energinet.dk's formål er at sikre en effektiv drift og udbygning af den overordnede infrastruktur på el- og gasområdet og at sikre åben og lige adgang for alle brugere af nettene."

98. Det følger af § 12, at
"Energinet.dk og virksomhedens helejede datterselskaber skal i deres interne regnskabsføring med henblik på at undgå forskelsbehandling, krydssubsidiering og konkurrenceforvridning

1. *føre separate regnskaber for hver af deres elektricitetsrelaterede og naturgasrelaterede aktiviteter, herunder drift af systemansvarlig virksomhed, transmissions-, distributions- og lagervirksomhed.*
2. *specificere indtægter fra ejerskab af transmissions- og distributionsnet samt lagerfaciliteter."*

BEK om økonomisk regulering af Energinet.dk

99. Det følger af § 2, at

”Energinet.dk kan i priserne for de aktiviteter, der varetages i medfør af § 2, stk. 2 og 3, i lov om Energinet.dk, indregne nødvendige omkostninger ved effektiv drift og nødvendig forrentning af kapital.”

ELFORSYNINGSLOVEN

100. Formålet med elforsyningsloven (EFL) defineres i § 1:

”§ 1. Lovens formål er at sikre, at landets elforsyning tilrettelægges og gennemføres i overensstemmelse med hensynet til forsynings sikkerhed, samfundsøkonomi, miljø og forbrugerbeskyttelse. Loven skal inden for denne målsætning sikre forbrugerne adgang til billig elektricitet og fortsat give forbrugerne indflydelse på forvaltningen af elsektorens værdier.

Stk. 2. Loven skal i overensstemmelse med de i stk. 1 nævnte formål særligt fremme en bæredygtig energianvendelse, herunder ved energibesparelser og anvendelse af kraftvarme, vedvarende og miljøvenlige energikilder, samt sikre en effektiv anvendelse af økonomiske ressourcer og skabe konkurrence på markeder for produktion og handel med elektricitet.”

101. I § 6, stk. 4 fremgår det, at de kollektive elforsyningsvirksomheders ydelser skal stilles til rådighed på gennemsigtige, objektive, rimelige og ikke-diskriminerende vilkår:

”Kollektive elforsyningsvirksomheder samt forsyningspligtige virksomheder, for så vidt angår deres forsyningspligtighed, skal stille deres ydelser til rådighed for forbrugere på gennemsigtige, objektive, rimelige og ikke-diskriminerende vilkår.”

102. § 6, stk. 4 gælder også for Energinet.dk, da Energinet.dk hører ind under definitionen af kollektive elforsyningsvirksomheder, jf. § 5, stk. 1, nr. 10:

103. Kollektiv elforsyningsvirksomhed: Offentlig eller privatejet elforsyningsvirksomhed med bevilling samt elforsyningsvirksomhed, der varetages af Energinet.dk eller denne virksomheds helejede datterselskaber i medfør af § 2, stk. 2 og 3, i lov om Energinet.dk, som på offentligt regulerede vilkår har til formål at udføre aktiviteter som net-, transmissions-, eller systemansvarlig virksomhed.

104. Kravet om objektivitet, gennemsigtighed, rimelighed og ikke-diskrimination er i øvrigt et grundlæggende princip, der går igen i en lang række af lovens bestemmelser.

105. Det fremgår af § 24, at

”§ 24. Enhver har ret til at anvende det kollektive elforsyningsnet til transport af elektricitet imod betaling.

Stk. 2. Kollektive elforsyningsvirksomheder må ikke forskelsbehandle brugere af systemet eller kategorier af brugere eller begunstige egne selskaber eller ejere.

Stk. 3. Med henblik på at sikre den fulde udnyttelse af kapaciteten i det kollektive elforsyningsnet kan klima- og energiministeren fastsætte regler om adgangen til at indgå aftaler om reservation af netkapacitet. Klima- og energiministeren kan endvidere fastsætte regler om, at eksisterende aftaler om reservation af netkapacitet skal administreres på en måde, som sikrer den fulde udnyttelse af kapaciteten i det kollektive elforsyningsnet.”

106. § 5, stk. 1, nr. 15 definerer systemansvarlig virksomhed som:
”Systemansvarlig virksomhed: Virksomhed, der har det overordnede ansvar for at opretholde forsyningssikkerhed og en effektiv udnyttelse af et sammenhængende elforsyningssystem”
107. Det følger af § 27 a, at Energinet.dk er ansvarlig for forsyningssikkerheden.
”§ 27 a. Energinet.dk er ansvarlig for forsyningssikkerheden og skal for at opfylde denne forpligtelse
 1. *opretholde den tekniske kvalitet og balance inden for det sammenhængende elforsyningssystem og*
 2. *sikre tilstedeværelsen af en tilstrækkelig produktionskapacitet i det sammenhængende elforsyningssystem.*
Stk. 2. Energinet.dk kan til varetagelsen af sine forpligtelser i stk. 1 indhente nødvendige oplysninger hos brugerne af nettet.”
108. Af bemærkningerne til § 27 a (til lov nr. 1277) fremgår det, at
”Med bestemmelsen i § 27a præciseres den systemansvarlige virksomheds [Energinet.dk, sekretariatet] ansvar for forsyningssikkerheden, og i §§ 27b – c tydeliggøres den systemansvarlige virksomheds beføjelser til at sikre forsyningssikkerheden. Det forudsættes i forslaget, at den systemansvarlige virksomhed indgår alle nødvendige aftaler for at opfylde sine forpligtelser efter §§ 27a – c.
Med bestemmelsen præciseres den systemansvarlige virksomheds pligt til, foruden at sikre den tekniske kvalitet og balance samt tilstrækkelig transmissionskapacitet, også at sikre tilstedeværelsen af tilstrækkelig produktionskapacitet i det sammenhængende elforsyningssystem, således at en acceptabel leveringspålidelighed kan opretholdes. Ansvar for forsyningssikkerheden gælder såvel i den enkelte driftstime som på længere sigt.”
109. Det følger af § 28, stk. 2, nr. 3 at Energinet.dk skal
”Samarbejde med systemansvarlige virksomheder i andre lande om etablering af gensidige, ligeværdige principper for elforsyning samt om nettariffer, netadgang og transit, markedsspørgsmål m.v., samkøring af transmissionsforbindelser, herunder håndtering af balance- og kapacitetsproblemer samt indgå nødvendige fælles systemdriftaftaler, som sammenkoblede systemer giver.”
110. Det følger af § 31, stk. 1 og 2, at Energinet.dk bl.a. skal bidrage til at sikre de bedst mulige betingelser for konkurrence:
”§ 31. Energinet.dk skal ved udførelsen af sine opgaver bidrage til at sikre, at der skabes de bedst mulige betingelser for konkurrence på markeder for produktion og handel med elektricitet, jf. § 1, stk. 2.
Stk. 2. Energinet.dk kan stille vilkår for brugernes adgang til at benytte virksomhedens ydelser. Disse vilkår skal være objektive, ikke-diskriminerende og offentligt tilgængelige og kan vedrøre
 3) *forhold, som bidrager til at sikre bedst mulig konkurrence for produktion og handel med elektricitet.”*

111. Det fremgår af EFLs § 73, at:
”§ 73. De kollektive elforsyningsvirksomheders prisfastsættelse af deres ydelser efter §§ 69-72 skal ske efter rimelige, objektive og ikke-diskriminerende kriterier i forhold til, hvilke omkostninger de enkelte køberkategorier giver anledning til. Prisdifferentiering på baggrund af en geografisk afgrænsning er kun tilladt i særlige tilfælde.
Stk. 2. De kollektive elforsyningsvirksomheder skal offentliggøre tariffer og betingelser for brug af elnettet”.
112. Det ses endvidere af EFL om Energitilsynets godkendelse af metoder:
”§ 73 a. Priser og betingelser for anvendelse af transmissions- og distributionsnet fastsættes af de kollektive elforsyningsvirksomheder efter offentliggjorte metoder, som er godkendt af Energitilsynet.”
113. Af bemærkningerne til § 73 a følger det, at
”formålet er at sikre, at metoderne er i overensstemmelse med EFLs bestemmelser. Der skal blandt andet redegøres for, hvilke overvejelser, der ligger bag forskelle i tariffer som følge af forbrugeres og netbrugeres forskellige karakteristika.” og videre ...”Forpligtelsen til at anmelde de metoder, der anvendes til at beregne eller fastsætte betingelser og vilkår for adgang til transmissionsnet, omfatter også metoder til at beregne eller fastsætte betingelser og vilkår for tilvejebringelse af balanceringsydelser, jf. direktivets artikel 11. Når der, i modsætning til direktivet, ikke fastsættes en særskilt bestemmelse i loven herom, skyldes det, at balanceringsydelser er en integreret del af den systemansvarlige virksomheds opgaver og således kan betragtes som omfattet af stk. 1.”
114. Det fremgår af § 77, at
”Hvis Energitilsynet finder, at priser og leveringsbetingelser må anses for at være i strid med bestemmelserne i denne lov, kan tilsynet give pålæg om ændring af priser og betingelser.”

BEKENDTGØRELSEN OM SYSTEMANSVARLIG VIRKSOMHED (2005)

115. Det følger af § 3:
”§ 3. Energinet.dk skal offentliggøre informationer indenfor virksomhedens ansvarsområde, der kan have betydning for prisdannelsen på elmarkedet.”
Stk. 2. De i stk. 1 nævnte informationer skal være tilgængelige for alle brugere og potentielle brugere af det kollektive elforsyningsnet.
116. § 4 fastsætter, at:
”§ 4. Energinet.dk er teknisk og økonomisk ansvarlig for dækning af nettab i den del af transmissionsnettet, der er stillet til rådighed for Energinet.dk.”
Europa-Parlamentets og Rådets forordning nr. 714/2009

117. Kobling af markederne for frekvensstyrede reserver i Østdanmark og Sverige er af grænseoverskridende karakter. På den baggrund kan der også peges på Europa-Parlamentets og Rådets forordning nr. 714/2009 om betingelserne for netadgang i forbindelse med grænseoverskridende elektricitetsudveksling. Ifølge forordningen er formålet med det indre marked for elektricitet bl.a. at åbne nye forretningsmuligheder og fremme handlen over grænserne, så der kan opnås effektiviseringsgevinster, konkurrencedygtige priser, højere servicestandarder, og at bidrage til øget forsyningssikkerhed og bæredygtighed.

VURDERING

118. Energitilsynet skal i den foreliggende sag tage stilling til, 1) om et nyt fælles marked for frekvensstyrede reserver i Østdanmark og Sverige er en metode i § 73 a's forstand, og herunder om 2) denne metode kan godkendes, jf. Elforsyningslovens § 73 a.

119. Som systemansvarlig virksomhed skal Energinet.dk redegøre for, og have godkendt vilkår der anvendes til at fastsætte selskabets priser, tariffer, betingelser og vilkår for anvendelse af transmissionsnettet. Energitisynets opgave er at føre en ex ante vurdering af anmeldte metoder. Det betyder, at priser og vilkår ikke kan træde i kraft, før Energitilsynet som minimum har godkendt metoderne, og før de godkendte metoder er offentliggjort af selskabet.

120. Formålet med Energitisynets godkendelse af metoder er at vurdere, om metoderne er i overensstemmelse med lovens bestemmelser.

121. Energinet.dk skal give adgang til systemet på grundlag af objektive, gennemsigtige og ikke-diskriminerende kriterier, jf. EFLs § 6, stk. 4 og § 24. Priser og betingelser skal fastsættes så der ikke diskrimineres mellem systembrugerne. Energitilsynet fører tilsyn med priserne og betingelsernes rimelighed, jf. EFLs § 73 og § 77.

122. Kravet om objektivitet, gennemsigtighed, ikke-diskrimination og rimelighed er grundlæggende krav, der gælder generelt for alle metodegodkendelser.

123. Derudover skal metoden iagttage formålet med EFL, nemlig at elforsyningen skal tilrettelægges og gennemføres i overensstemmelse med hensynet til forsyningssikkerhed, samfundsøkonomi, miljø og forbrugerbeskyttelse, herunder sikre en effektiv anvendelse af økonomiske ressourcer og skabe konkurrence på markeder for produktion og handel med elektricitet.

124. Energinet.dk skal sikre en effektiv drift samt en åben og lige adgang for brugerne af nettet, jf. lov om Energinet.dk § 2 og BEK om økonomisk regulering af Energinet.dk § 2. Energinet.dk skal ligeledes bidrage til at sikre de bedst mulige betingelser for konkurrence på el-markedet, jf. EFL § 31.

125. I øvrigt skal Energinet.dk give brugerne de oplysninger, der er nødvendige for at få effektiv adgang til systemet, jf. § 84, stk. 5. Det fremgår derudover af systemansvarsbekendtgørelsen, at Energinet.dk skal offentliggøre information indenfor virksomhedens ansvarsområde, der kan have betydning for prisdannelsen på elmarkedet, jf. § 3. Informationen skal være tilgængelig for alle brugere og potentielle brugere.

126. Derudover har Energinet.dk ansvaret for forsyningssikkerheden og skal for at opfylde denne opretholde den tekniske kvalitet og balance og sikre tilstrækkelig produktionskapacitet, jf. EFL § 27 a-c.

127. Det ses af ovenstående, at der er en række bestemmelser, der har betydning for og relaterer sig til en vurdering af godkendelsen af Energinet.dk's metode. Energitilsynet vil i det følgende vurdere Energinet.dk's konkrete metode i forhold til ovenstående bestemmelser.

128. For så vidt angår spørgsmålet om Energinet.dk's anmeldelse bemærkes, at det er Sekretariatets vurdering, at etableringen af et fælles marked for frekvensstyrede reserver i Østdanmark og Sverige er en metode i elforsyningslovens forstand, idet metoden regulerer adgangen til det danske marked for frekvensydelse.

129. Overordnet set finder Sekretariatet, at etableringen af et fælles marked for frekvensstyrede reserver i Østdanmark og Sverige er en forbedring af det nuværende marked for frekvensstyrede reserver i Østdanmark.

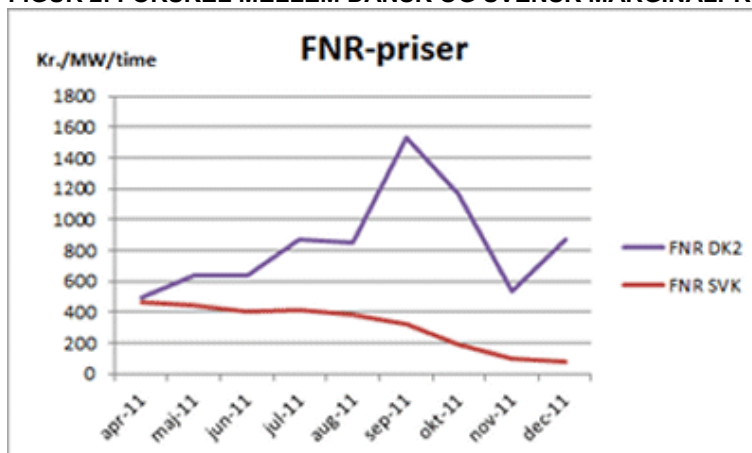
130. Sekretariatet vurderer, at de tre vigtigste fordele ved gennemførelsen af et fælles marked er følgende:

- Den danske efterspørgsel efter frekvensstyrede reserver er relativt begrænset, og bliver af markedsaktørerne fremhævet som en barriere for et effektivt marked. Dannelsen af et fælles marked vil give danske aktører afsætningsmuligheder i Sverige.
- Et stort, likvidt marked vil skærpe konkurrencen og derigennem bidrage til en bedre samlet udnyttelse af de tilgængelige ressourcer og sikre en samfundsøkonomisk gevinst.
- Integrationen af de to markeder vil medvirke til at sikre Energinet.dk en mere effektiv drift til gavn for de danske elforbrugere.

131. Dertil kommer, at harmoniseringen mellem Østdanmark og Sverige kan betragtes som en forløber for etablering af et indre marked for energi i EU i 2014. Som en del af dette mål har EU blandt andet behov for åbne og konkurrenceprægede energimarkeder med integrerede infrastrukturer. Energinet.dk's forslag om et fælles marked for frekvensstyrede reserver i Østdanmark og Sverige er præget af ovennævnte mål.

132. Energinet.dk's forslag om et fælles marked for frekvensstyrede reserver i Østdanmark og Sverige skyldes hensynet til at øge konkurrencen på elmarkedet samt for effektivt at kunne varetage sin opgave i forhold til forsyningssikkerheden.

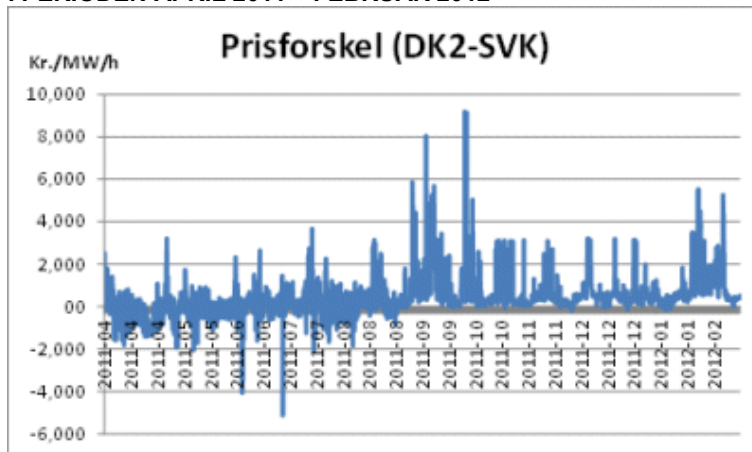
133. Energinet.dk har oplyst, at indførelsen af et fælles marked for frekvensstyrede reserver indeholder et stort effektiviseringspotentiale, som vil komme danske elforbrugere til gavn. I følgende figur illustreres prisforskellen for FNR mellem Østdanmark og Sverige.

FIGUR 2: FORSKEL MELLEML DANSK OG SVENSK MARGINALPRIS I D-1 AUKTIONEN

Kilde: Energinet.dk.

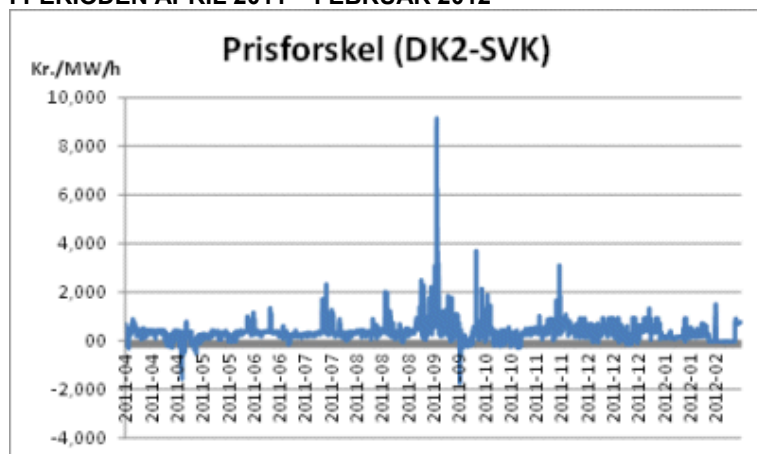
134. Energinet.dk oplyser at nedlukning af det østdanske marked for frekvensstyrede reserver vil kunne reducere Energinet.dk's omkostninger med knap 20 mio. kr./år ved et fælles indkøb med Svenska Kraftnät.

135. Dette vurderes at være et konservativt skøn, idet opstarten af det svenske marked var præget af en periode med høj prissætning i de første tre måneder på grund af lav konkurrence. Siden sommeren 2011 har de svenske priser normaliseret sig til det niveau, de havde, før Sverige gik over til daglige indkøb. Hvis dette billede fortsætter vil Energinet.dk's årlige besparelse stige til 70-100 mio. kr./år.

FIGUR 3: FORSKEL MELLEML FAKTISKE FNR-PRISER I SVERIGE OG ØSTDANMARK I PERIODEN APRIL 2011 – FEBRUAR 2012

Kilde: Energinet.dk

FIGUR 4: FORSKEL MELLEML FAKTISKE FDR-PRISER I SVERIGE OG ØSTDANMARK I PERIODEN APRIL 2011 – FEBRUAR 2012

Kilde: Energinet.dk

136. Figur 3 og 4 viser forskellen i henholdsvis FNR og FDR-priser i Østdanmark og Sverige i perioden fra april 2011 til februar 2012, hvor Svenska Kraftnät indførte dagligt indkøb af FNR. Baseret på disse prisforskelle skønner Energinet.dk at omkostningerne kan reduceres med knap 32 mio. kr./år ved et fælles indkøb med Svenska Kraftnät, hvor yderligere gennemsnitligt 10 MW købes til den laveste pris i de to områder.

137. Energinet.dk har i løbet af perioden reduceret indkøbet af FDR i Østdanmark, fordi en del af reserven i en testperiode er blevet placeret på den elektriske Storebæltsforbindelse. Hvis disse test viser, at overførslen kan finde sted uden at påvirke driftssikkerheden mv. vil indkøbet af FDR i Østdanmark permanent blive reduceret og dermed vil også besparelsen ved fælles indkøb af FDR med Svenska Kraftnät falde i forhold til det angivne ovenfor.

138. Energitilsynet anser således Energinet.dk's forslag om etablering af et fælles marked for indkøb af frekvensstyrede reserver i Østdanmark og Sverige for en metode til økonomisk at effektivisere Energinet.dk's forpligtelse omkring forsyningsikkerheden.

139. Energinet.dk's metode konstituerer et fælles marked for frekvensstyrede reserver i Østdanmark og Sverige, hvor det østdanske marked vil ophøre med at eksistere. Det betyder, at markedsdesignet i Sverige og markedsdesignet i Østdanmark skal harmoniseres og dermed danne et homogent marked for området. Imidlertid er der forskelle på de respektive landes markedsdesign.

140. I høringsfasen har flere markedsaktører påpeget, at de finder det problematisk at muligheden for at afgive asymmetriske bud midlertidigt afskaffes. Det forhold, at metoden gør det vanskeligere for en bestemt type aktør (producenter med de såkaldte elkedler) kan rejse spørgsmål i relation til kravet om ikke-diskrimination, eftersom det netop ikke berører alle typer af markedsaktører på samme måde.

141. Sekretariatet vurderer imidlertid, at den midlertidige ophævelse af muligheden for afgivelse af asymmetriske bud ikke i sig selv er diskriminerende i elforsyningslovens forstand. Det skyldes for det første, at de nye regler er ens for alle aktører og bygger på objektivitet. For det andet kan det forhold, at en metodeændring ikke berører alle aktører ens ikke i sig selv betegnes som diskrimination. Endvidere kan det fremhæves, at alle aktører fortsat har mulighed for gennem porteføljestyring at indgive bud på den fælles auktion, og kan således ikke betegnes som værende ekskluderede fra muligheden for at afgive bud på markedet for sekundære reserver som følge af de harmoniserede regler. Endelig har de pågældende aktører fortsat mulighed for at afgive bud på andre markeder, fx spotmarkedet og markedet for regulerkrafttydelser.

142. Metoden er desuden i overensstemmelse med Energinet.dk's strateginotat, som blev udarbejdet efter Energitilsynets ønske i dialog med markedsaktører. Der gælder ens vilkår for alle markedsaktørerne, og da det stadigvæk er Energinet.dk, som aktørerne skal kommunikere med, skal aktørerne ikke foretage sig særskilt krævende ændringer for at deltage i markedet

143. Energinet.dk skal sørge for både en effektiv drift og en åben og lige adgang til nettene, jf. lov om Energinet.dk § 2. Ligeledes skal der tages hensyn til forsyningsikkerhed, samfundsøkonomi, miljø og forbrugerbeskyttelse, herunder sikre en effektiv anvendelse af økonomiske ressourcer og skabe konkurrence på markedet, jf. formålsbestemmelsen i EFL § 1. Endelig gælder det jf. EFL § 31, at Energinet.dk skal bidrage til at sikre de bedst mulige betingelser for konkurrence.

143. Fastsættelse af adgangsvilkår og metoder herfor vil derfor typisk være baseret på en afvejning af flere af ovenstående forhold. Det er sekretariatets vurdering, at såfremt der skal afvejes mellem flere hensyn, er det væsentligt at Energinet.dk – så vidt muligt - finder det udgangspunkt der bedst tilgodeser alle hensyn om effektiv drift, samfundsøkonomi, åben og lige adgang samt fremme af konkurrencen.

144. I den foreliggende sag har sekretariatet forholdt sig til hensynet til at der opnås 1) harmonisering med nabolande, 2) mere effektiv drift i Energinet.dk og 3) øget konkurrence i producentledet set i forhold til de overgangsproblemer som nogle markedsaktører vil blive mødt med som følge af metodeændringen.

145. Elforsyningslovens bestemmelse om ikke-diskrimination bør efter sekretariatets opfattelse ikke føre til mindsket konkurrence. Det kunne imidlertid være konsekvensen såfremt bestemmelsen om ikke-diskrimination førte til et indgreb overfor Energinet.dk's mulighed for harmonisering på tværs af landegrænser i den foreliggende sag.

146. Såfremt harmoniseringen stilles i bero vil det medføre, at nogle markedsaktører ville bibeholde fordele i form af muligheden for afgivelse af asymmetriske bud, som afviger fra vilkårene for markedsaktører i nabolandene til Danmark. Med andre ord er det forhold, at vilkårene for aktørerne ændres som følge af harmoniseringen ikke i sig selv et tilstrækkeligt argument for at harmoniseringen ikke bør gennemføres – med tab af de ovenfor beskrevne fordele herved.

147. Sekretariatet har indhentet bemærkninger fra markedsaktørerne til brug for yderligere belysning af sagen, herunder navnlig eventuelle negative driftsmæssige eller økonomiske konsekvenser for aktørerne ved implementering af metoden. I den forbindelse gav flere markedsaktører og brancheorganisationen Dansk Energi udtryk for bekymring over en hurtig implementering af et fælles marked, da det ikke ville give den fornødne tid til omstilling af selskabernes interne IT systemer og processer til de nye auktionsregler.

148. Endvidere har Energinet.dk den 8. maj 2012 meddelt, at selskabet ønsker at udsætte startdatoen af det fælles marked indtil den 5. september 2012 på grund af omstilling i IT systemerne til kommunikation mellem Energinet.dk og den svenske systemansvarlige Svenska Kraftnät.

149. Sekretariatet vurderer, at der ved indførelse af en ny metode skal tages hensyn til, at markedsaktørerne har den fornødne tid til nødvendige omstillinger i IT systemer og processer. På den baggrund vurderer sekretariatet, at implementeringen af det fælles marked ikke bør ske før den første uge i oktober 2012. Såfremt Energinet.dk og Svenska Kraftnät i perioden frem til oktober 2012 måtte varsle nye forsinkelser i forhold til en lanceringsdato den første uge i oktober, skal der gives en frist for markedsaktørerne på yderligere 3 måneder til lancering af auktionsregler på det fælles marked målt fra varslingsdatoen

150. Ved den foreliggende afgørelse lægger Sekretariatet i sin vurdering sammenfattende vægt på:

- At Energinet.dk har oplyst, at indførelsen af et fælles marked for frekvensstyrede reserver indeholder et stort effektiviseringspotentiale, som vil komme danske elforbrugere til gavn.
- At Energinet.dk forventer, at der er væsentlige samfundsmæssige gevinster ved et fælles marked for indkøb af frekvensstyrede reserver i Østdanmark og Sverige.
- At metodeændringen er i overensstemmelse med forventet implementering af harmonisering i EU som følge af 3. liberaliseringspakke.
- At metodeændringen ikke er i strid med lovens krav om rimelighed, objektivitet, gennemsigtighed, og ikke-diskrimination.
- At markedsaktørerne skal gives en rimelig tidsfrist til implementering af egne interne IT systemer og processer til håndtering af nye auktionsregler.

151. Samlet set er det Sekretariatets vurdering, at den overordnede metode på det foreliggende grundlag kan godkendes.

152. Der må imidlertid ikke være tvivl om, at det er væsentligt med en så åben og lige adgang til markedet som muligt. Sekretariatet foreslår derfor, at Energinet.dk pålægges en forpligtelse til at gennemføre en evaluering af om etableringen af et fælles marked for frekvensydelse har levet op til de overordnede formål, herunder (1) øgede afsætningsmuligheder for markedsaktørerne, (2) samfundsmæssige gevinster som følge af skærpet konkurrence og (3) opnåelse af en mere effektiv drift af Energinet.dk.

Endvidere skal Energinet.dk i samarbejde med Svenska Kraftnät gennemføre en analyse af muligheden for indførelse af asymmetriske bud i det fælles dansk-svenske marked for frekvensydelse og opstille en implementeringsplan herfor. Evalueringen og analysen skal sendes til Sekretariatet senest et år efter ikrafttrædelse af de nye fælles auktionsregler.

AFGØRELSE

154. På baggrund af vedlagte sagsfremstilling og vurdering godkender Energitilsynet følgende:

- Energinet.dk's overordnede metode "Fælles marked for indkøb af frekvensstyrede reserver i Østdanmark og Sverige", jf. § 73 a i Elforsyningsloven jf. LBK nr. 279 af 21/03/2012 (herefter EFL) til ikrafttrædelse den 3. oktober 2012.
- 155. Energitilsynet vil i den forbindelse lægge til grund, at Energinet.dk:
- Såfremt der varsles forsinkelser i implementeringen af metoden giver markedsaktørerne en frist på 3 måneder til omstilling af interne systemer og processer målt fra varslingsdatoen.
- Ved udgangen af 2012 skal have implementeret den svenske afregningsmodel for energi i den ordinære, danske afregning, i forbindelse med Energinet.dk's køb af reserver hos Svenska Kraftnät.
- Senest 1 år efter ikrafttrædelse af metoden gennemfører en evaluering af om etableringen af et fælles marked for frekvensydelse har levet op til de overordnede formål, herunder (1) øgede afsætningsmuligheder for markedsaktørerne, (2) samfundsøkonomiske gevinst som følge af skærpet konkurrence og (3) opnåelse af en mere effektiv drift af Energinet.dk. Endvidere skal Energinet.dk i samarbejde med Svenska Kraftnät gennemføre en analyse af muligheden for indførelse af asymmetriske bud i det fælles dansk-svenske marked for frekvensydelse og opstille en implementeringsplan herfor. Evalueringen og analysen skal sendes til Energitilsynet.

[1] Se notat om "Energinet.dk's strategi for systemydelse" på Energinet.dk's: <http://energinet.dk/SiteCollectionDocuments/Danske%20dokumenter/El/Energinet.dks%20strategi%20for%20systemydelse%202011-2015.pdf>

[2] På el-området har Danmark været delt i et Østdanmark som dækkes Sjælland og Bornholm, og et Vestdanmark som dækker Jylland og Fyn. De to transmissionsområder er ikke synkron, dvs. de kører ikke i samme elektriske takt. Jylland-Fyn er synkron med det kontinentale Europa, mens Sjælland-Bornholm er synkron med Sverige, Norge og Finland. Det betyder, at Øst- og Vestdanmark på flere områder drives forskelligt. Ligeledes er Øst- og Vestdanmark to forskellige prisområder.

[3] ENTSO-E RG Nordic står for European Network of Transmission System Operators for Electricity Regional Group Nordic.

[4] Ved betegnelserne D-1 og D-2 forstås hhv. dagen før den aktuelle dag og to dage før den aktuelle dag.

[5] Ifølge Energinet.dk indebærer individuelle blokbud, at aktøren selv kan fastsætte start- og stopspunkt, herunder hvor mange timer et bud skal gælde for og betinge, at budet kun accepteres, hvis det får tilslag i alle timer.

[6] Se Energinet.dk's hjemmeside: www.energinet.dk

[7] Svarene refererer til situationen, hvor Energinet.dk vil køre ½ år uden at korrigere for forskellen i energifregning mellem danske og svenske aktører. Undervejs blev løsningen med en forenklet korrektion af energifregningen lanceret, og den er der accept af hos alle aktører.

[8] Bekendtgørelse af lov om Energinet.dk, LBK nr. 224 af 16/03/2009.